

KENNISDOCUMENT ONDERNEMERSFONDSEN

In de afgelopen jaren hebben we het aantal Ondernemersfondsen in ons land flink zien toenemen. De oprichting van het Ondernemersfonds in Leiden - 2005 - was de 'oerknal'. Het woord Ondernemersfonds bestond nog niet. Sindsdien is het snel gegaan. Van één naar ruim veertig gemeentebrede fondsen, en ruim tweehonderd afgeleide gebiedsfondsen.

We merken dat met de groei van het aantal fondsen, ook het aantal vragen erover toeneemt. In dit document bieden we een kort overzicht aan bedoeld voor ondernemers / gemeenten die nadenken over fondsvorming, geschreven vanuit de ervaringen uit Leiden en ruim veertig andere fondsen.

AANLEIDING OM OVER EEN FONDS TE SPREKEN

De redenen om over een ondernemersfonds te beginnen zijn zeer divers. We noemen een aantal oorzaken die op veel plekken een rol spelen:

- Gebrekkige organisatiegraad van ondernemers; weinig onderling contact, versplintering van het woordvoerderschap, regie over lokale economie in handen van gemeente e.a. partijen
- Probleem van de 'freeriders': ondernemers die niet meebetalen maar wel mee profiteren van gezamenlijke activiteiten en voorzieningen
- Activiteiten en voorzieningen worden niet gerealiseerd of staan onder druk: sfeerverlichting in de winkelcentra, parkmanagement en beveiliging op de bedrijventerreinen, publieksactiviteiten in de steden en dorpen, b2b bijeenkomsten, kennis & kunde, etc.
- Wens tot 'emancipatie' van ondernemers: eigen agendavoering, gezamenlijk woordvoerderschap, sterk belegde kennisfunctie
- Verkrijgen van meer uitwisseling en samenwerking tussen profit en non-profit
- Het zijn uiteindelijk de lokale ambities die kleur en invulling van een ondernemersfonds bepalen.

BELANGRIJKSTE KENMERKEN

Een belangrijke factor die heeft bijgedragen aan de opmars van ondernemersfondsen is de flexibiliteit van het instrument. Het fonds is een volkomen vrije ruimte. De inrichting ervan is een kwestie van lokaal maatwerk, ieder fonds heeft weer eigen accenten, Tegelijkertijd heeft zich wel iets van een landelijke praktijk ontwikkeld met overeenkomsten tussen die ruim 40 fondsen.

- Het zijn fondsen 'voor en door' ondernemers. Alle eigenaren en gebruikers van zakelijk vastgoed investeren in het fonds. En gezamenlijk bepalen de ondernemers hoe het fonds georganiseerd wordt en waar het zich mee bezig gaat houden. De gemeente faciliteert slechts door de inning te organiseren via de ozb (categorie 'niet-woning'). Het enige besluit wat formeel nodig is, is een tarievenbesluit door de raad.
- Iedereen betaalt naar rato mee. De meeste startende fondsen zitten op een investering van 50 tot 80 euro per 100.000 woz-waarde, verdeeld over eigenaar en gebruiker (meestal 55% eigenaar, 45% gebruiker).
- Het fonds wordt beheerd door een stichting met een ondernemersbestuur. De stichting maakt met de gemeente ten minste twee afspraken:
 1. De politiek onthoudt zich van actieve beïnvloeding van bestedingen en wijze van organisatie. De enige 'opdracht' die het fonds meekrijgt is om investeringen te doen die ten goede komen aan het lokale vestigingsklimaat. De inhoudelijke regie ligt kortom volkomen bij ondernemers. Het zogenaamde non-interventie beginsel.
 2. De gemeente handhaaft haar investeringen in de publieke ruimte en zal de komst van het fonds niet aangrijpen om publieke taken af te schuiven. Het non-substitutie beginsel.
- Binnen het fonds geldt volkomen bestedingsvrijheid. Alles wat de ondernemers aanmerken als hun gezamenlijk belang komt voor financiering in aanmerking. Enige voorwaarde is dat bestedingsbesluiten op democratische wijze tot stand komen (en er voldoende budget is).
- Iedere betaler van ozb niet-woningbelasting moet toegang kunnen krijgen tot de besluitvorming over de bestedingen. Naast de bedrijven gaat het ook om diverse non-profit instellingen: scholen, cultuur, zorginstellingen, sportclubs. Zij worden (als collega 'ondernemer') met nadruk uitgenodigd om actief te participeren in het fonds. Dat is soms even wennen, maar in de vele fondsgemeenten zijn zij intussen vaak één van de meest actieve pleitbezorgers van het fonds. Het stelt ze in staat veel nadrukkelijker met het bedrijfsleven samen te werken (wat vaak al de wens is).
- Veel fondsen werken met zogenaamde 'trekkingsrechten'. Daarbij kunnen gebieden (en soms sectoren) aanspraak maken op een eigen budget naar rato van de eigen inleg. Het is een beproefde manier om op verschillende plekken in een gemeente dynamiek los te krijgen.
- Het is ook mogelijk om een 'gemeentebreed' budget te reserveren voor gebiedsoverstijgende acties. Dat gemeentebrede budget varieert van 10% à 20% van het totale fonds (Leiden, Leeuwarden) tot 80 (Westerveld) en zelfs 100% (Terschelling, Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht).
- De fondsen zijn door de minister btw-plichtig verklaard, en kunnen de btw in de vooraf trek terugvorderen. De fondsomvang is een netto te besteden bedrag, enkel over het non-profittaandeel is een uitspraak van het lokale belastingkantoor (van de Belastingdienst) nodig.

- De fondsen dragen verantwoording af aan de gemeente via een jaarverslag met samenstellende accountantsverklaring. Een fonds wordt in eerste instantie ingezet als experiment, de praktijk is een looptijd tussen de 3 en 5 jaar. In het laatste jaar vindt een evaluatie plaats op initiatief van het fondsbestuur. Die evaluatie dient antwoord te geven of het fonds een vaste positie verdient in het lokale economische landschap.

ANDERE MODELLEN

In het verleden zijn meerdere financieringsinstrumenten aangegrepen om fondsvorming mogelijk te maken. In het huidige debat gaat het vrijwel altijd over een keuze tussen drie modellen: het gemeentebreed fonds ('Leids model'; zoals hierboven beschreven), een BIZ of een fonds op basis van de reclamebelasting. Hieronder een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de soorten fondsen.

<u>Leids model</u>	<u>Reclamebelasting</u>	<u>BIZ</u>
Fonds voor en door ondernemers: alles wat ondernemers zien als gezamenlijk belang kan gefinancierd worden	In te richten als fonds voor en door ondernemers	Rijksregeling: bestedingen in verlengde van gemeentelijke taken
Gemeentebrede toepassing; alle eigenaren en gebruikers van niet-woning betalen mee	Zowel gemeentebrede als gebiedsgerichte toepassing mogelijk	Gebiedsgericht
Via 'trekkingsrechten' kan ieder gebied/sector aanspraak maken op eigen budget	Huurdersheffing gerelateerd aan reclamevoering zichtbaar vanaf de openbare weg	Vooral geschikt voor reeds georganiseerde gebieden
Akkoord tussen initiatiefnemers en gemeenteraad	Autonome bevoegdheid gemeente, geen extra draagvlakeisen	Wettelijk verplichte telling vooraf
Alleen bezwaar tegen woza-waardering mogelijk, niet tegen tarief	Goed doordachte voorbereiding beperkt bezwaargevoeligheid.	Maximale duur van vijf jaar, jaarlijkse herpeiling aan te vragen door tegenstanders.

HOE TE BEGINNEN?

De al langer bestaande fondsen kunnen over het algemeen rekenen op brede acceptatie van lokale ondernemers. De start kan echter - zoals dat altijd het geval is bij innovaties - starten bij een kleine groep initiatiefnemers.

Een ervaringsgegeven van de andere fondsen is dat wanneer aan onderstaande drie voorwaarden wordt voldaan de kans op het welslagen van een fonds groot is.

1. Er is sprake van een initiatiefgroep van ondernemers die met het fonds aan de slag willen gaan.
2. Het gemeentebestuur erkent het principe 'voor en door ondernemers' en ziet dat het fonds een bijdrage kan leveren aan het lokaal economisch klimaat.
3. Er ligt een beargumenteerd voorstel met nut en noodzaak van een fonds, inclusief een overzicht van de lokale gespreksvorming over het fonds.

MEER INFO?

Blaauwberg is het kenniscentrum op het gebied van Ondernemersfondsen. Eigenaar Aart van Bochove is bedenker, oprichter en oud-voorzitter van het eerste fonds van het land: Ondernemersfonds Leiden. Een meerderheid van de gemeentebrede fondsen in het land zijn in de startfase door Blaauwberg begeleid. Jaarlijks zijn we op circa 4 à 5 plekken in het land actief met de realisatie van of onderzoek naar een Ondernemersfonds.

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak in te plannen. We komen graag langs om uw bestuur of collega's in te lichten over de mogelijkheden van een Ondernemersfonds.

Robmanders@blaauwberg.nl

06 12172126

www.blaauwberg.nl/ondernemersfondsen